

Panu ENSIMMÄISET YLI- OPPILAAT OULUSSA 1919

□ Katsokaapa kuvaa: se on historiallinen kuva, nimenomaan tällaisen vanhan koulu-kaupungin historian kannalta varsin mielenkiintoinen, ensimmäinen Oulussa otettu yhteiskuva oululaisista ylioppilaisista a. d. 1919. Vanhempiä ei voi olla, koska vuoden kahdeksantoista ylioppilaat saivat lakkinsa tiettävästi kummemmitta seremoniolta. Heidät oli poikkeustilanteen takia hyväksytty ilman ylioppilastutkintoa, niin kuin sitten tapahtui kerran, pari jatkosodankin aikana toisen maailmansodan tiimellyksissä.

Tässä ovat Oulun suomalaisten koulujen ylioppilaat keväisenä iltapäivänä Seura-huoneen eli "Susiteetin" pääportallilla, jotka vielä siihen maailman aikaan olivat talon (nyk. Kaupungintalo) keskellä, josta pääsisäänkäynti oli nykyisen valtuustonsalin kautta. Kuvan oikeassa reunassa hymyään hieman pidättelevä nelonen on Inkeri Paavola, nyt eläkkeellä oleva sairaanhoitajatar. Hänen muistinsa mukaan, ruotsalaisen koulun oppilaat eivät olleet tässä mukana, missä sitten olivat. Joka tapauksessa nämä nuoret olivat ensimmäiset oululaisylioppilaat, jotka suorittivat ylioppilastenttinsä Oulussa ja saivat valkolakkinsa täällä. Tähän 34-henkiseen joukkoon mahtuvat Oulun kaikkien suomenkielisten koulujen ylioppilaat, jotka koulut olivat Oulun lyseo, Oulun yhteiskoulu ja Oulun suomalainen jatko-opisto ("Tipalan" lukion edeltäjä).

Inkeri Paavola tuli ylioppilaaksi Yhteiskoulusta, jonka johtajatar oli Nanny Lillius, joka yhdessä Mauno Rosendalin kanssa oli perustanut tämän koulun. Sodan vaikutus tuntui vielä 1919 ja paljon myöhemminkin. Oli pula kaikesta. Niinpä neiti Paavola muisteli, että lakitkin olisi jollain kummalla tavalla hommatu Ruotsista, mistäpä sitä samettia kotiseudulta, neulotukin kai kotiloloissa. Jokainen sonnustautui sitten parhaansa mukaan parhaimpiinsa, ja koulujuhlan jälkeen kokoonnuttiin valokuvaan. Siihen mennessä olivat varmaan kouluajan murheet unohtuneet (koulumurheistahan aina puhutaan!), kai sekin, että joutui aloittamaan yhteiskoulun toisluokkalaisena, vaikka oli läpäissyt keväällä kuulustelut suoraan III:lle. Rehtori oli vain sanonut, että jos olit poika, olisit mahtunut III:lle, mutta kun tyttö, niin — II:lle.

□ Kukituksen jälkeen nämä nuoret veivät ruusuja edellisenä vuonna vapaussodassa kaatuneiden haudoille Tuomiokirkon juurelle. Siellä oli monta ikä- ja koulutoveria. . . Kuvassa näkyvistä tyttötovereista muistaa kertojani ainakin Saara Saastamoisen, joka on pääoven keskipellin alapuolella (keskellä). Hän avioitui Ruotsiin kuollessaan kymmenkunta vuotta sitten. Vasemmanpuoleisin ylärivissä pylvään kohdalla on eläke-rovasti Jalmar Anstén. Viides poika eturivissä vasemmalta lukien on alvan Paulaharjujen näköinen ja on kuin onkin

Lauri Samulinpoika Paulaharju, sittemmin diplomi-insinöörinä Kanadaan siirtynyt ja siellä kuollut. Olisi tietysti mielekästä tunnistaa muutkin. Kuka leikkaa ja lähettää sen, minkä tietää. (Oulu-lehti antaa kyllä uuden numeron tilalle.)

Lauri Paulaharjusta tämä tarina alkoikin. Kuvan nimittäin lähetti hänen sisarensa, nykyinen opettaja-rouva Aili Suorsa, joka itse kuului siihen oululaisnuorten joukkoon, joka keväällä 1917 viimeisen kerran matkusti Helsinkiin suorittamaan ylioppilastutkintoa. Kesäkuun puolella menivät ja pari viikkoa viipyivät. Itsenäistyneessä Suomessa otettiin sitten uudet tavat.

Kokoontumisesta Seura-huoneen portalle ei tullut "perinnettä" vielä 1919. Vuoden 1920 ylioppilaat kokoon-tuivat Linnansaarelle ottamaan vastaan omaistensa ja ystäviensä ruusuja, kertoi sen kevään ylioppilas, "Jatkos-

ta" kirjoittanut Venla Krekelä, sittemmin varantaari Venla Tengén. Hän muisteli, ettei ruusuja kovin paljon tullutkaan, mistäpä niiltä, kun kukkakauppojakin oli vähän. Moni kukittaja ilahdutti kukitettavaansa tulppaanilla. Pula-aika tuntui monessa perheessä ja monella tavalla, mutta ah, niin nuoria oltiin, ja kuorma-autolla kiersi koko joukko ympäri kaupungin, tekipä vielä reissun siltojen yli toiselle puolellekin eli "nurjanpuolelle" (!). Rouva Tengén muisteli, että kaikki ylioppilaat mahtuivat samaan kuorma-auto-rötisköön!

□ Olisi hauska tietää, milloin ylioppilaat viimeisen kerran kokoontuivat Linnansaarelle. Sen jälkeen seurasi nimittäin jälleen Seura-huoneen, sittemmin Kaupungintalon portalko. Muistan, että 1922 ainakin tapahtui näin. Vielä varmemmin tämän tapahtuman muistavat tämän kevään riemu-ylioppilaat, maisteri Reino

Kalajoki, rehtori Pekka Leinonen, agronomi Reino Pajari ja varatuomari Viljo Rauno, jotka nyt kokoontuvat ensimmäiseen luokkakokoukseen ja kunniottavat läsnäolollaan vanhan Pokkitörmän lyseonsa päättäjättilaisuutta. Näistä luokkatovereista on vielä elossa viideskin, henkikirjoittaja Eino Koskimaa, joka kuitenkin on estynyt saapumaan.

Oulun kulttuurihistoriaan on tänä keväänä merkitty Oulun yliopiston ensimmäinen tohtoripromootio. Siitä on varmasti muilla palstoilla, joten tyydyn vain toteamaan, että yliopistomme ensimmäinen promootio vietettiin tyylikkästi suomalaisen perinteen mukaisesti, sääkeristi, niin kuin asiaan kuuluu. Oli mustia tohtorinhattuja, jos muutakin mustaa, mutta oli keväistä mieltä ja iloista kieltä. Lauantain vastainen yö oli leikin loppu ja edessä on arkinen työ ja monella tiedemiehellä taas huoli ja hoppu.

